

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТВАРИННИЦТВА ТА ПРОДОВОЛЬСТВА

Олександр ГАЛИЧ

«12» вересня 2024 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма
спеціальність
галузь знань
рівень вищої освіти

Харчові технології
181 Харчові технології
18 Виробництво та технології
перший (бакалаврський)

ПОЛТАВА 2024

Розробники:

БУДНИК Ніна	кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри харчових технологій
КАЙНАШ Алла	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри харчових технологій
ЮХНО Віктор	кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри харчових технологій
КРАВЦОВ Максим	операційний директор ТДВ «Укроліяпродукт»
ТАРАНЕНКО Дмитро	здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПІ Харчові технології спеціальності 181 Харчові технології

Наскрізна програма практики розглянута та схвалена на засіданні кафедри Харчових технологій

Протокол від 02 вересня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри харчових технологій

Ніна БУДНИК

Наскрізна програма практики схвалена

радою з якості вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології

Протокол від 02 вересня 2024 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології

Алла КАЙНАШ

ВСТУП

Наскрізна програма практики розробляється згідно освітньо-професійної програми Харчові технології та навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології.

Метою практики є: набуття здобувачами фахових компетентностей, на основі отриманих в Університеті теоретичних знань, для прийняття самостійних рішень у виробничих умовах; оволодіння здобувачами сучасними методами, навичками, вміннями та формами організації праці у сфері їх професійної діяльності; виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх в майбутній професійній діяльності.

Завдання практики: закріплення теоретичних знань та формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (або з конкретних питань) у виробничих умовах; освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання звіту і написання кваліфікаційної роботи.

Проходження практики сприяє формуванню:

компетентностей:

- ***інтегральної:***

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів у сфері харчових технологій;

- ***загальних:***

ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 4. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ЗК 6. Здатність працювати в команді;

ЗК 7. Здатність працювати автономно;

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК 9. Здатність розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення;

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні,

наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя;

- **фахових:**

СК 1. Здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини впродовж технологічного процесу;

СК 3. Здатність організувати та проводити контроль якості і безпеки сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів;

СК 4. Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації;

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки;

СК 7. Здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів;

СК 8. Здатність проводити дослідження в умовах спеціалізованих лабораторій для вирішення прикладних задач;

СК 9. Здатність проектувати нові або модернізувати діючі виробництва (виробничі дільниці);

СК 10. Здатність розробляти проекти нормативної документації з використанням чинної законодавчої бази та довідкових матеріалів;

СК 14. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, професійні та базові знання в галузі економіки і логістики для вирішення прикладних задач, проводити технологічні, технічні та економічні розрахунки;

СК 15. Здатність визначати та аналізувати нутрієнтний склад продовольчої сировини та враховувати його при розробленні нових та удосконаленні існуючих технологій харчових продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій;

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти;

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру;

ПРН 4. Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань;

ПРН 5. Знати наукові основи технологічних процесів харчових виробництв та закономірності фізико-хімічних, біохімічних і

мікробіологічних перетворень основних компонентів продовольчої сировини під час технологічного перероблення;

ПРН 8. Вміти розробляти або удосконалювати технології харчових продуктів підвищеної харчової цінності з врахуванням світових тенденцій розвитку галузі;

ПРН 9. Вміти розробляти проекти технічних умов і технологічних інструкцій на харчові продукти;

ПРН 11. Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю);

ПРН 12. Вміти проектувати нові та модернізувати діючі підприємства, цехи, виробничі дільниці із застосуванням систем автоматизованого проектування та програмного забезпечення;

ПРН 13. Обирати сучасне обладнання для технічного оснащення нових або реконструйованих підприємств (цехів), знати принципи його роботи та правила експлуатації, складати апаратно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів запроектованого асортименту;

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи;

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи;

ПРН 20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою;

ПРН 21. Вміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу з метою донесення ідей, проблем, рішень і власного досвіду у сфері харчових технологій;

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо;

ПРН 28. Уміти застосовувати знання особливостей нутрієнтного складу сировини при розробленні та удосконаленні технологій харчових продуктів;

ПРН 29. Вміти розв'язувати проблеми сьогодення галузей харчової промисловості шляхом впровадження новітніх технологій, аналізуючи передумови їх виникнення.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Харчові технології рівня вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології денної форми здобуття освіти 2024 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Харчові технології першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Навчальна практика				
1.	Вступ до харчових технологій	2	7,5	225
2.	Загальні технології харчових виробництв	4	9,0	270
Виробнича практика				
3.	Загально-технологічна практика	6	6,0	180
Переддипломна практика				
4.	Переддипломна практика	8	6,0	180

1.1. Навчальна практика «Вступ до харчових технологій»

Метою навчальної практики «Вступ до харчових технологій» є отримання первинних професійних умінь, навичок та знань за освітньо-професійною програмою Харчові технології спеціальності 181 Харчові технології; ознайомлення з особливостями підготовки фахівців галузі в розрізі спеціалізації підприємств харчової промисловості; ознайомлення зі структурою вищої освіти в Україні, організацією освітнього процесу на кафедрі, відповідальній за реалізацію освітньої програми, роботою навчальних лабораторій, з переліком навчальних дисциплін, які вивчають на кафедрах, бібліотекою університету та отримання навичок користування її фондами тощо.

Завдання навчальної практики «Вступ до харчових технологій»:

- вивчення структури та організації освітнього процесу;
- опанування навичок навчання працювати з науковою літературою;
- використання професійно-орієнтованої термінології;
- отримання та аналіз інформації з різних джерел, інтерпретації її, структурування й оформлення в належному вигляді;
- вивчення структури харчової промисловості, її загальна характеристика, тенденція ринку харчових продуктів;
- вивчення асортименту продукції галузі, шляхи його вдосконалення;
- ознайомлення із змістом та завданнями дисциплін циклу професійної підготовки технолога з харчових технологій;
- ознайомлення з фаховими компетенціями, які повинен мати технолог

- харчової промисловості;
- засвоєння знань з технології переробки м'яса та виробництва ковбасних виробів;
  - порівняння теоретичного матеріалу з практичним виробництвом карамелі та шоколадних цукерок;
  - ознайомлення із організацією первинної обробки молока на молокопереробних підприємствах та виробництва окремих видів молочної продукції, класифікацією та особливостями виробництва морозива, твердих та напівтвердих сирів;
  - ознайомлення з асортиментом і технологією виробництва різних видів безалкогольних та слабоалкогольних напоїв;
  - використання професійних знань й практичних навичок для вирішення практичних завдань в галузі харчової технології;
  - володіння культурою мовлення, здатності до аналізу та узагальнення отриманої інформації, аргументованого і чіткого висловлювання своєї думки.

Проходження навчальної практики «Вступ до харчових технологій» сприяє формуванню:

компетентностей:

- ***інтегральної:***

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів у сфері харчових технологій;

– ***загальних:***

ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 4. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6. Здатність працювати в команді;

ЗК 7. Здатність працювати автономно;

ЗК 9. Здатність розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення;

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

– *фахових*:

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки;

СК 8. Здатність проводити дослідження в умовах спеціалізованих лабораторій для вирішення прикладних задач.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій;

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру;

ПРН 4. Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань;

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи;

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи;

ПРН 20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою;

ПРН 21. Вміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу з метою донесення ідей, проблем, рішень і власного досвіду у сфері харчових технологій;

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.2. Навчальна практика «Загальні технології харчових виробництв»

Метою навчальної практики «Загальні технології харчових виробництв» є ознайомлення з виробничою і господарською діяльністю підприємств харчової промисловості, вивчення асортименту продукції підприємств, видів сировини, ознайомлення з організацією і технологією основних видів продукції, організацією хіміко-технологічного контролю під час виробництва та контролю якості і безпечності готової продукції та її реалізації.

Завдання навчальної практики «Загальні технології харчових виробництв»:

- отримання загального уявлення про особливості виконання технологічних процесів на підприємстві, пов'язання теоретичних знань, отриманих під час вивчення навчальних дисциплін професійної підготовки, з практичною роботою у виробничих умовах;
- ознайомлення із загальною характеристикою і структурою підприємств, асортиментом продукції та об'ємами виробництва, показниками якості продукції та особливостями забезпечення підприємств сировиною та збуту готової продукції;

- ознайомлення з технологічним обладнанням підприємств;
- оволодіння методами оцінки рівня модернізації та автоматизації підприємств харчової промисловості;
- оволодіння методиками водопідготовки та способами очищення відпрацьованих стічних вод;
- вивчення способів переробки та утилізації відходів харчових виробництв;
- оволодіння особливостями приймання, зберігання та переробки зерна;
- вивчення технології виробництва основних груп м'ясних консервів;
- ознайомлення з особливостями виробництва цукру піску та рафінаду;
- вивчення технології зберігання, консервування та переробки плодів та овочів;
- ознайомлення з технологією виробництва пива, квасу, вина, спирту та лікєро-горілочаних виробів;
- вивчення технології отримання макаронних виробів та харчоконцентратів;
- ознайомлення з технологією виробництва основних видів молочної продукції;
- вивчення особливостей виробництва різних видів харчової продукції функціонального спрямування.

Проходження навчальної практики «Загальні технології харчових виробництв» сприяє формуванню наступних компетентностей:

- ***інтегральної:***

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів у сфері харчових технологій;

– ***загальних:***

ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 4. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6. Здатність працювати в команді;

ЗК 7. Здатність працювати автономно;

ЗК 9. Здатність розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення;

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі

знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

– *фахових:*

СК 1. Здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини впродовж технологічного процесу;

СК 3. Здатність організовувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів;

СК 4. Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації;

СК 8. Здатність проводити дослідження в умовах спеціалізованих лабораторій для вирішення прикладних задач.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій;

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру;

ПРН 4. Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань;

ПРН 11. Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю);

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи;

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи;

ПРН 20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою;

ПРН 21. Вміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу з метою донесення ідей, проблем, рішень і власного досвіду у сфері харчових технологій;

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3. Виробнича практика «Загально-технологічна практика»

Метою виробничої практики «Загально-технологічна практика» є набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності та практичного досвіду.

Завдання виробничої практики «Загально-технологічна практика»:

- закріплення теоретичних знань та формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (або з конкретних питань) у виробничих умовах;
- освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання курсової роботи та звіту з практики.

Проходження виробничої практики «Загально-технологічна практика» сприяє формуванню:

компетентностей:

- **інтегральної:**

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів у сфері харчових технологій;

– **загальних:**

ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 4. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6. Здатність працювати в команді;

ЗК 7. Здатність працювати автономно;

ЗК 9. Здатність розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення;

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

– **фахових:**

СК 1. Здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини впродовж технологічного процесу;

СК 3. Здатність організувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів;

СК 4. Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації;

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити

технологічні та економічні розрахунки;

СК 7. Здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів;

СК 8. Здатність проводити дослідження в умовах спеціалізованих лабораторій для вирішення прикладних задач;

СК 15. Здатність визначати та аналізувати нутрієнтний склад продовольчої сировини та враховувати його при розробленні нових та удосконаленні існуючих технологій харчових продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій;

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти;

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру;

ПРН 4. Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань;

ПРН 5. Знати наукові основи технологічних процесів харчових виробництв та закономірності фізико-хімічних, біохімічних і мікробіологічних перетворень основних компонентів продовольчої сировини під час технологічного перероблення;

ПРН 11. Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю);

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи;

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи;

ПРН 20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою;

ПРН 21. Вміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу з метою донесення ідей, проблем, рішень і власного досвіду у сфері харчових технологій;

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо;

ПРН 28. Уміти застосовувати знання особливостей нутрієнтного складу сировини при розробленні та удосконаленні технологій харчових продуктів;

ПРН 29. Вміти розв'язувати проблеми сьогодення галузей харчової промисловості шляхом впровадження новітніх технологій, аналізуючи передумови їх виникнення.

1.4. Переддипломна практика

Метою переддипломної практики є збір та опрацювання фактичних матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи, поглиблення і вдосконалення у виробничих умовах набутих здобувачами вищої освіти компетентностей, підготовка здобувачів до трудової діяльності.

Основними завданнями переддипломної практики є закріплення теоретичних знань та формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (або з конкретних питань) у виробничих умовах; освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання звіту й написання кваліфікаційної роботи.

Проходження переддипломної практики сприяє формуванню:
компетентностей:

- ***інтегральної:***

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств харчової промисловості та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів у сфері харчових технологій;

– ***загальних:***

ЗК 1. Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 3. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

ЗК 7. Здатність працювати автономно;

ЗК 8. Навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК 9. Здатність розв'язувати поставлені задачі та приймати відповідні обґрунтовані рішення;

ЗК 11. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні;

ЗК 14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.

– ***фахових:***

СК 1. Здатність впроваджувати у виробництво технології харчових продуктів на основі розуміння сутності перетворень основних компонентів продовольчої сировини впродовж технологічного процесу;

СК 3. Здатність організувати та проводити контроль якості і

безпеки сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів;

СК 4. Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації;

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки;

СК 7. Здатність обирати та експлуатувати технологічне обладнання, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів;

СК 8. Здатність проводити дослідження в умовах спеціалізованих лабораторій для вирішення прикладних задач;

СК 9. Здатність проектувати нові або модернізувати діючі виробництва (виробничі дільниці);

СК 10. Здатність розробляти проекти нормативної документації з використанням чинної законодавчої бази та довідкових матеріалів;

СК 14. Здатність застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, професійні та базові знання в галузі економіки і логістики для вирішення прикладних задач, проводити технологічні, технічні та економічні розрахунки;

СК 15. Здатність визначати та аналізувати нутрієнтний склад продовольчої сировини та враховувати його при розробленні нових та удосконаленні існуючих технологій харчових продуктів.

програмних результатів навчання:

ПРН 1. Знати і розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі харчових технологій;

ПРН 2. Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти;

ПРН 3. Уміти застосовувати інформаційні та комунікаційні технології для інформаційного забезпечення професійної діяльності та проведення досліджень прикладного характеру;

ПРН 4. Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань;

ПРН 5. Знати наукові основи технологічних процесів харчових виробництв та закономірності фізико-хімічних, біохімічних і мікробіологічних перетворень основних компонентів продовольчої сировини під час технологічного перероблення;

ПРН 8. Вміти розробляти або удосконалювати технології харчових продуктів підвищеної харчової цінності з врахуванням світових тенденцій розвитку галузі;

ПРН 9. Вміти розробляти проекти технічних умов і технологічних інструкцій на харчові продукти;

ПРН 11. Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю);

ПРН 12. Вміти проектувати нові та модернізувати діючі підприємства, цехи, виробничі дільниці із застосуванням систем автоматизованого проектування та програмного забезпечення;

ПРН 13. Обирати сучасне обладнання для технічного оснащення нових або реконструйованих підприємств (цехів), знати принципи його роботи та правила експлуатації, складати апаратурно-технологічні схеми виробництва харчових продуктів запроєктованого асортименту;

ПРН 18. Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи;

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи;

ПРН 20. Вміти укладати ділову документацію державною мовою;

ПРН 21. Вміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу з метою донесення ідей, проблем, рішень і власного досвіду у сфері харчових технологій;

ПРН 26. Формувати і відстоювати власну світоглядну та громадську позицію, діяти соціально відповідально та свідомо;

ПРН 28. Уміти застосовувати знання особливостей нутрієнтного складу сировини при розробленні та удосконаленні технологій харчових продуктів;

ПРН 29. Вміти розв'язувати проблеми сьогодення галузей харчової промисловості шляхом впровадження новітніх технологій, аналізуючи передумови їх виникнення.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Вступ до харчових технологій»

Тема 1. Значення харчової промисловості в структурі народного господарства

Вступний інструктаж з техніки безпеки під час проходження навчальної практики. Ознайомлення з програмою практики. Ознайомлення здобувачів вищої освіти з бібліотекою університету. Знайомство з історією, сьогоденням і майбутнім факультету Технології виробництва і переробки продукції тваринництва, розкриття місця і значення харчової індустрії в житті людини й структурі народного господарства. Характеристика харчової промисловості України.

Тема 2. М'ясопереробна промисловість. Первинна переробка забійних тварин та виробництво продукції м'ясожирового корпусу

Технологія первинної переробки худоби, свиней та птиці. Вимоги до м'ясної сировини. Технологічні схеми. Виробництво тваринних топлених жирів. Виробництво кишкового фабрикату. Виробництво тваринних кормів та харчових субпродуктів.

Тема 3. Технологія виробництва ковбасних виробів та м'ясних делікатесів

Стан виробництва м'яса та м'ясопродуктів сьогодні. Асортимент м'ясних продуктів. Технологія ковбасних виробів та м'ясних делікатесів копченої групи. Загальні технологічні схеми виробництва ковбасних виробів та копченостей. Технологія натуральних напівфабрикатів. Вимоги нормативної документації до виробництва різних видів ковбасних та м'ясних виробів.

Тема 4. Кондитерська промисловість. Виробництво борошняних кондитерських виробів та цукерок

Структура кондитерського підприємства. Структура борошномельного підприємства. Асортиментом продукції. Основні технологічні процеси виробництва печива, цукерок, шоколаду та інших солодоців. Технологічні схеми виробництва карамелі. Загальні технологічні схеми виробництва кондитерських виробів. Вимоги нормативної документації до виробництва різних видів кондитерських виробів.

Тема 5. Молочна промисловість. Асортимент і технологія виробництва незбираномолочної продукції і вершкового масла

Структура молочної промисловості. Асортиментом молочної продукції. Структура молокопереробного підприємства. Вимоги до молока сировини. Технологія виробництва незбираномолочної продукції (питних видів молока та вершків, кисломолочних напоїв, сметани, кисломолочного сиру, молочних десертів) і вершкового масла. Вимоги нормативної документації до виробництва незбираномолочної продукції, вершкового масла. Сучасні напрями розвитку незбираномолочної і маслоробної галузей.

Тема 6. Технологія виробництва морозива та молочних консервів

Склад, класифікація і сучасний асортимент морозива. Характеристика сировини для виробництва морозива. Загальна технологія виробництва морозива. Особливості технології морозива різних видів. Вимоги нормативної документації до виробництва морозива. Сучасні напрями розвитку виробництва морозива. Асортимент сухих та згущених консервів. Технологія виробництва сухих молока та сироватки. Технологія згущених молочних консервів з цукром.

Тема 7. Методи дослідження якості харчових продуктів

Методи контролю харчових виробництв. Органолептичні, фізико-хімічні і мікробіологічні дослідження. Оцінка якості кондитерських виробів, молочної та м'ясної продукції, безалкогольних та слабоалкогольних напоїв. Нормативна документація.

Тема 8. Бродильна промисловість. Технології виробництва безалкогольних та слабоалкогольних напоїв

Структура підприємств. Асортимент напоїв. Технологічні процеси виробництва пива. Технологія квасу. Технологія окремих видів пива. Нормативна документація. Стан виробництва різних напоїв. Сучасні напрями розвитку виробництва безалкогольних та слабоалкогольних напоїв.

Тема 9. Хлібопекарна промисловість. Технології виробництва хлібобулочних виробів

Структура хлібопекарної промисловості. Асортимент продукції та основними технологічними процесами виробництва хлібобулочних виробів. Структура підприємств хлібопекарної промисловості. Загальні технологічні схеми виробництва хлібобулочних виробів. Вимоги нормативної документації до виробництва різних видів хлібобулочних виробів

Тема 10. Зернопереробна промисловість. Технологія зберігання та переробки зерна

Технологічні та фізико-хімічні показники якості зерна. Борошномельні та хлібопекарські характеристики зерна. Виробництво пшеничного та житнього борошна. Види помелів, вихід і сорти борошна. Режими зберігання борошна, круп та інших продуктів переробки зерна. Нормативна документація.

2.2. Навчальна практика «Загальні технології харчових виробництв»

Тема 1. Особливості водопідготовки та очищення стічних вод на підприємствах харчової промисловості

Сучасні промислові системи очищення води на харчових підприємствах. Характеристика процесів водопідготовки на різних підприємствах харчової галузі. Способи очищення відпрацьованих стічних вод. Особливості використання високотехнологічних промислових установок зворотного осмосу та аерації. Способи пом'якшення води. УФ-знезараження та інше.

Тема 2. Технологія продуктів бродильного виробництва

Вимоги до якості зерна в технології бродильних виробництв. Хміль і хмелепродукти. Дріжджі для виробництва пива, вина, спирту. Особливості технології пивоварних солодів. Приготування пивного суслу. Технологія пива. Технологія спирту. Основні і допоміжні матеріали для виробництва горілок і лікєро-горілочаних напоїв. Технологічна схема виробництва горілок, лікєро-горілочаних напоїв та характеристика основних технологічних операцій. Основні технологічні процеси виноробства. Відходи коньячного виробництва та їх використання. Технологія квасних хлібців та сухого квасу. Технологія концентрату квасу. Приготування змішаної закваски дріжджів та молочнокислих бактерій у технології безалкогольних напоїв

Тема 3. Технологія м'ясних консервів

Асортимент м'ясних консервів та їх класифікації. Особливості технології виробництва натуральних м'ясних консервів, паштетних, фаршевих, делікатесних та м'ясорослинних. Вимоги до сировини, тари, допоміжних матеріалів. Контроль якості готової продукції. Характеристика основних технологічних операцій виробництва м'ясних консервів.

Тема 4. Технологія молочних консервів

Способи і методи консервування молочних продуктів. Класифікація і асортимент молочних консервів. Загальні технологічні схеми виробництва

молочних консервів різних груп. Особливості технології молоковісних консервів. Вимоги до сировини, тари і допоміжних матеріалів. Сучасні напрями розвитку молочноконсервної галузі. Вимоги нормативної документації до виробництва молочних і молоковісних консервів різних видів. Контроль якості готової продукції.

Тема 5. Технологія молочних продуктів дитячого харчування

Способи адаптації коров'ячого молока до жіночого. Класифікація і асортимент продуктів дитячого харчування. Вимоги до сировини. Особливості технології виробництва рідких стерилізованих, кисломолочних і сухих продуктів дитячого харчування. Вимоги нормативної документації до виробництва різних видів продуктів дитячого харчування. Контроль якості готової продукції.

Тема 6. Технологія зберігання та переробки зерна

Технологічні та фізико-хімічні показники якості зерна. Борошномельні та хлібопекарські характеристики зерна. Виробництво пшеничного та житнього борошна. Види помелів, вихід і сорти борошна. Режими зберігання борошна, круп та інших продуктів переробки зерна. Нормативна документація.

Тема 7. Технологія цукру

Технологія переробки цукрового буряка та цукрової тростини на цукор-пісок та рафінад. Склад та властивості сировини цукрового виробництва. Побічні продукти цукрового виробництва. Замінники цукру та підсолоджувачі.

Тема 8. Технологія макаронних виробів та харчоконцентратів

Класифікації макаронних виробів. Хімічний склад і харчова цінність макаронних виробів. Технології макаронних виробів.

Асортимент харчоконцентратів. Вимоги до сировини. Технологія виробництва насипних концентратів. Технології виробництва киселів та мусів. Технологія виробництва кукурудзяних паличок.

Тема 9. Технологія зберігання, консервування та переробки плодів та овочів

Хімічний склад фруктів і овочів. Характеристика овочево-закусочних консервів. Технологія виробництва фруктових, ягідних та овочевих соків. Асортимент концентрованих томатопродуктів; технологія 25 % томатної пасти, технологія томатних соусів. Технологія виробництва варення. Технологія виробництва ферментованих овочів і фруктів. Контроль якості сировини і готової продукції.

Тема 10. Технологія харчових продуктів функціонального призначення

Сучасні технології виробництва харчових продуктів функціонального призначення в основних галузях харчової промисловості.

Тема 11. Переробка та утилізація відходів харчових підприємств

Характеристика вторинної продукції харчових виробництв. Переробка вторинних ресурсів рослинного та тваринного походження. Утилізація відходів переробних підприємств.

2.3. Виробнича практика «Загально-технологічна практика»

Тема 1. Загальна характеристика підприємства, структура управління.

Історія розвитку підприємства (установи, організації тощо) (рік введення в експлуатацію, характеристика проведених за останні роки реконструкцій та технічного переоснащення); його виробнича спрямованість та структура (цехи, дільниці, відділення і господарства, що забезпечують роботу виробництва); виробнича потужність; схема керівництва підприємством.

Тема 2. Приймання та зберігання сировини, допоміжних матеріалів

Сировинна база підприємства. Постачальники сировини, основних і допоміжних матеріалів. Способи доставки та їх оцінка. Вимоги до якості сировини. Транспортна тара і догляд за нею. Приймання та оперативний контроль якості матеріалів, які надійшли, під час їх приймання та зберігання. Попередня підготовка сировини до зберігання: очищення від сторонніх домішок, сортування по партіях, гомогенізація тощо. Способи та режими зберігання сировини, основних і допоміжних матеріалів та аналіз їх дотримання. Особливості зберігання дефектної сировини.

Тема 3. Технологічна частина

Характеристика основного виробництва. Характеристика роботи основних виробничих відділень/цехів/дільниць, технічне оснащення цехів. Технології основних видів продукції відповідно до діючої на підприємстві нормативної документації. Апаратурно-технологічні схеми виготовлення основних груп харчових продуктів по кожному із виробничих відділень/цехів/дільниць. Асортимент продукції, яка виробляється на підприємстві (установі, організації тощо). Реалізація готової продукції. Вимоги до готової продукції – органолептичні, фізико-хімічні та мікробіологічні показники. Терміни і умови зберігання готових продуктів залежно від видів фасування готової продукції і пакувальних матеріалів. Технічне оснащення лінії продукту. Облік і звітність під час виготовлення та реалізації готової продукції. Порядок оформлення документації (рапорти, журнали технологічних процесів, паспорт на готову продукцію, декларація виробника, накладна)

Тема 4. Характеристика допоміжних цехів та енергетичного господарства підприємства

Характеристика систем водопостачання на підприємстві (централізоване чи артезіанські свердловини), електропостачання, теплопостачання (централізоване чи автономне), забезпечення холодом і повітрям, постачання палива, каналізацію. Питомі норми та фактичні витрати палива, пари, води, електроенергії, холоду та повітря на одиницю продукції, їх вартість.

Тема 5. Аналіз роботи лабораторії підприємства

Функції, права і обов'язки лабораторії та її працівників, розташування, основне обладнання, наявність сертифікату, схеми контролю; новітні методи визначення показників якості; методика визначення достовірності отриманих

результатів. Форми звітності та обліку.

Тема 6. Охорона навколишнього середовища

Вимоги до території підприємства. Аналіз існуючих джерел забруднень на підприємстві. Заходи щодо охорони навколишнього середовища, методи щодо очистки стічних вод і попередження шкідливих викидів в атмосферу.

2.4. Переддипломна практика

Зміст практики визначається з урахуванням завдання на кваліфікаційну роботу та орієнтований на розробку пропозицій щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем у галузях харчової промисловості.

Тема 1. Загальна характеристика підприємства та його основні техніко-економічні показники

Короткі відомості про підприємство та його структура. Обсяги та реалізація відходів виробництва чи їх використання для отримання додаткової продукції. Виробнича потужність підприємства (добова, річна), план випуску продукції в асортименті та його фактична реалізація, мережа та порядок збуту готової продукції. Джерела постачання підприємства сировиною, водою, паливом, електроенергією, парою. Висновки про можливість використання інших видів сировини.

Техніко-економічні показники підприємства, їх аналіз. Перспективи розвитку підприємства. Форма господарювання на підприємстві в сучасних економічних умовах. Структура адміністративно-технічного управління. Чисельність робітників, службовців, інженерно-технічних працівників.

Тема 2. Генеральний план підприємства

Розміщення будівель та споруд на території підприємства. Навести дані про розміри ділянки усієї території підприємства; розташування основних споруд у забудові; зонування ділянки, опис особливостей окремих зон та озеленення ділянки. Характеристика санітарно-захисної зони підприємства.

Навести перелік приміщень та їх площі на ділянці усієї території підприємства; типи будівлі, поверховість, висоту поверхів; розміри будівлі (цехів основного виробництва) на плані, зовнішні стіни, внутрішні стіни та перегородки, покриття, сходи, робочі площадки.

Наявність очисних споруд. Способи очищення стічних вод, вимоги до стічних вод, які скидають у каналізаційні системи. Основні джерела забруднень, види забруднень, гранично допустимі рівні вмісту забруднювачів у стічній воді, повітрі. Тверді відходи на підприємстві, їх розміщення на підприємстві та утилізація.

Тема 3. Характеристика сировинної бази підприємства

Організація приймання, зберігання сировини, допоміжних та пакувальних матеріалів. Способи транспортування сировини, її облік. Вимоги державних стандартів до якості і безпеки сировини.

Види контролю: хіміко-технологічний, мікробіологічний, ветеринарно-санітарний (при використанні тваринної сировини). Транспортування сировини і допоміжних матеріалів у основне виробництво. Умови і способи

зберігання сировини. Відходи і вторинна сировина, що утворюються в процесі доставки сировини на підприємство, аналіз шляхів їх використання.

Тема 4. Характеристика технологічного процесу виробництва

Характеристика основних цехів, їх розміщення, виробнича потужність. Апаратурно-технологічні схеми виробництва основних видів продукції, креслення яких наводяться на окремих аркушах і виконуються за допомогою сучасних комп'ютерних програм або від руки. Характеристика основних технологічних операцій, технологічних режимів виробничих процесів.

Інформація чи план цеху з розташуванням обладнання для виробництва визначеної продукції та характерні розрізи цеху. Інформація про транспортні засоби для переміщення сировини, напівфабрикатів, готової продукції, порядок відпуску сировини зі складу на виробництво, готової продукції на реалізацію.

Тема 5. Хіміко-технологічний та мікробіологічний контроль виробництва

Основні функції та призначення структурних підрозділів (лабораторії технохімічного і мікробіологічного контролю). Порядок ведення лабораторних журналів хіміко-технологічного контролю.

Схема хіміко-технологічного та мікробіологічного контролю виробництва. Призначення та організація мікробіологічного, санітарно-гігієнічного та ветеринарно-санітарного контролю залежно від профілю підприємства та асортименту цільової продукції.

Організація технохімічного та мікробіологічного контролю на підприємстві. Методики сучасних методів досліджень, що використовуються на підприємстві. Порядок та періодичність контролю показників якості та безпечності основних видів харчових продуктів.

Тема 6. Інженерні системи та енергетичне господарство підприємства

Енергетичне господарство. Тепло- і паро- та енергопостачання. Основні споживачі тепла та пари на підприємстві, типи теплоагрегатів, їх кількість, потужність. Характеристика палива. Загальне уявлення про систему тепло- та парозабезпечення з урахуванням профілю підприємства. Основні споживачі електроенергії на підприємстві. Джерело електроенергії, його місцезнаходження. Основні шляхи зниження витрат електроенергії на підприємстві.

Водопостачання, водокористування та водовідведення. Джерела постачання води, її якість та система постачання. Міська водопровідна система. Основні споживачі води на заводі. Запасне та аварійне водосховище. Основні шляхи скорочення витрат води. Стічні води, їх класифікація та загальна характеристика. Оцінка рівня забруднення. Шляхи зменшення кількості стічних вод на заводі.

Постачання холоду та повітря. Основні споживачі холоду (з урахуванням профілю підприємства). Характеристика компресорів. Споживання стисненого повітря на підприємстві, показники стисненого повітря, вартість одиниці стисненого повітря.

Тема 7. Впровадження системи управління якістю на підприємстві

Організація системи управління якістю продукції та заходи по підвищенню якості продукції. Оцінка якості сировини та готової продукції відповідно до державних стандартів. Критерії безпеки харчової сировини та продукції виробництва. Впроваджені системи якості на підприємстві (ISO і НАССР), критичні контрольні точки на окремих ділянках виробництва, приклади оформлення документації. Контроль якості миття та дезінфекції обладнання, що використовується під час виробництва продукту. Обов'язки осіб, відповідальних за оформлення відповідної документації.

Тема 8. Охорона праці та техніка безпеки на підприємстві

Стан техніки безпеки основного та допоміжного виробництв. Освітленість, вентиляція виробничих приміщень. Облік та звітність з нещасних випадків. Організація протипожежної охорони на підприємстві. Шляхи евакуації працівників. Аналіз виробничих ділянок наявність на можливих шкідливих та небезпечних факторів. Заходи щодо ліквідації недоліків.

Техніка безпеки та охорона праці під час експлуатації холодильних установок. Техніка безпеки та охорона праці під час експлуатації компресорних установок/установок для забору та очищення повітря. Безпека під час обслуговування електродвигунів. Види існуючої на підприємстві документації з техніки безпеки, пожежної безпеки та виробничої санітарії. Існуючі на підприємстві заходи щодо забезпечення: нормативного мікроклімату та чистоти повітря; захисту від шуму виробничого шуму випромінювання та вібрації: індивідуального захисту працівників.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практична підготовка здобувачів вищої освіти факультету технологій тваринництва та продовольства освітньо-професійної програми Харчові технології першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології Полтавського державного аграрного університету (далі – Університету) передбачає організацію та проведення навчальних (Вступ до харчових технологій; Загальні технології харчових виробництв), виробничої (Загально-технологічна) та переддипломної практик.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, лабораторіях та інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вона повинна мати відповідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися в підприємствах (організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку відповідної сфери професійної діяльності, забезпечують виконання програм практики. Вона проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Університету для групи здобувачів вищої освіти. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори.

Виробнича (Загально-технологічна) та переддипломна практики проводяться у виробничих умовах із метою набуття здобувачами вищої освіти компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності, та практичного досвіду.

Виробнича (Загально-технологічна) та переддипломна практики проводяться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої та переддипломної практик здобувачів вищої освіти, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає спеціальності 181 Харчові технології;

- здатність забезпечити виконання програми практики;

- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;

- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;

- надання здобувачам вищої освіти на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмам практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);

- надання здобувачам вищої освіти права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);

- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (назагальних підставах, за наявності вакансій).

З урахуванням особливостей підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Харчові технології кафедра може встановлювати додаткові вимоги до баз практики, що відображаються у відповідній робочій програмі практики.

Бази практики для проходження переддипломної практики визначаються з урахуванням змісту та особливостей проведення наукового дослідження, підготовки кваліфікаційної роботи.

На час проходження практики за рішенням керівника підприємства (установи, організації тощо) здобувачі вищої освіти можуть бути працевлаштованими на штатні посади (за наявності відповідних вакансій), які відповідають вимогам програми практики.

Для проведення практики кафедра формує та подає на узгодження керівнику виробничої практики навчального відділу перелік підприємств (організацій, установ тощо), які відповідають вимогам до баз практик. Даний

перелік може доповнюватися підприємствами (організаціями, установами тощо), запропонованими здобувачами вищої освіти.

Укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти з підприємствами (організаціями, установами тощо) здійснюється за сприяння кафедри, не пізніше як за місяць до початку практики. Договори, укладені з базами практики, є юридичною підставою для проходження практики здобувачами вищої освіти. Строк дії договорів погоджується договірними сторонами.

Кафедра проводить розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики не пізніше як за місяць до початку практики.

Кафедра за поважних причин може ініціювати зміну бази практики.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми Харчові технології першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології, є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл здобувачів вищої освіти за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики здобувачів вищої освіти, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів здобувачам вищої освіти;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, на факультеті – декан, на кафедрах – завідувачі кафедр.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету.

Основними організаційно-методичними документами, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти і керівників практики, є наскрізна програма практики та робоча програма практики.

Проведення навчальної практики здобувачів вищої освіти на базі Університету здійснюється згідно розпорядження декана факультету та відповідно розкладу навчальної практики.

Заходи, пов'язані з організацією навчальної практики здобувачів вищої освіти у виробничих умовах, на базі підприємств (організацій, установ тощо), визначаються наказом ректора Університету про проведення навчальної

практики здобувачів вищої освіти. Він подається на підпис ректору не пізніше ніж за місяць до початку практики. Відповідальний за його підготовку декан факультету.

Наказом ректора (розпорядженням декана факультету) про проведення навчальної практики здобувачів вищої освіти визначається:

- місце та період проведення практики;
- список здобувачів вищої освіти;
- керівники практики від кафедри, відповідно до запланованого навчального навантаження;
- дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті.

Заходи, пов'язані з організацією виробничої та переддипломної практики здобувачів вищої освіти, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики здобувачів вищої освіти. Він подається на підпис ректору не пізніше ніж за місяць до початку практики. Відповідальний за його підготовку декан факультету.

Наказом ректора про проведення виробничої та переддипломної практики здобувачів вищої освіти визначається:

- місце та період проведення практики;
- список здобувачів вищої освіти;
- керівники практики від кафедри, відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників кафедри;
- координатор практики зі спеціальності;
- дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням на факультеті.

Особливостями організації проведення практик є:

Навчальна практика проводиться для академічної групи. Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Навчальна практика здобувачів вищої освіти денної форми здобуття освіти здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Навчальна практика для здобувачів вищої освіти спеціальності 181 Харчові технології проводиться у формі аудиторних занять, екскурсій на виробництво.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;
- проводить здобувачам вищої освіти інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти (за наявності);

- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;

- перевіряє щоденники навчальної практики (додаток А) та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;

- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;

- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Здобувачі вищої освіти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;

- отримати документи для проходження практики;

- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;

- виконувати завдання, передбачені програмою практики;

- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Виробнича (Загально-технологічна) і переддипломна практика здобувачів вищої освіти проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання здобувачами вищої освіти всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення здобувачам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість здобувачів-практикантів, яка закріплюється за ним, не перевищує десяти осіб. На здобувачів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

Проходження **переддипломної практики** здійснюється на базі підприємств (установ, організацій тощо) або структурних підрозділів Університету з урахуванням змісту й особливостей проведення наукового дослідження та підготовки кваліфікаційної роботи.

Керівник виробничої / переддипломної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти;

- забезпечує якість проходження практики здобувачів вищої освіти згідно з її програмою;

- розробляє та видає індивідуальні завдання здобувачам вищої освіти;

- контролює своєчасне прибуття здобувачів вищої освіти до баз практики;

- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;

- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;

- перевіряє щоденники (додатки Б), звіти з практики (додаток В) та оцінює результати її проходження здобувачами вищої освіти;

- подає на кафедру звіт керівника виробничої практики, переддипломної практики;

- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою здобувачів-практикантів згідно з програмою практики;

- знайомить здобувачів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;

- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення здобувачем-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;

- контролює ведення щоденника, підготовку звіту здобувачем-практикантом;

- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного здобувача-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Здобувачі вищої освіти, які проходять виробничу та переддипломну практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;

- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;

- отримати документи для проходження практики;

- ознайомитися з програмою практики;

- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;

- своєчасно прибути на базу практики;

- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);

- виконувати завдання, передбачені програмою практики;

- підготувати звітну документацію з практики;

- своєчасно подати звіт з практики та захистити його перед комісією.

Перенесення періоду проведення практики здобувачу вищої освіти проводиться за наявності обставин, які унеможливають проходження практики у визначений графіком навчального процесу період. Перенесення періоду практики здійснюється за погодження декана факультету та відображається у наказі ректора Університету.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження **навчальної практики** здобувачем вищої освіти подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік здобувачам вищої освіти денної форми здобуття освіти виставляється в останній день практики, здобувачам вищої освіти заочної форми здобуття освіти - під час навчально-екзаменаційної сесії.

Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі:

- повноти та якості виконання здобувачем вищої освіти програми практики та індивідуального завдання (за наявності);
- оформлення і змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

За результатами проходження **виробничої (переддипломної) практики** здобувачем вищої освіти подається звіт з практики разом зі щоденником на кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики здобувач вищої освіти у хронологічному порядку відображає зміст роботи, яку він виконував під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики.

Звіт з виробничої (переддипломної) практики захищається здобувачем вищої освіти перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з виробничої (переддипломної) практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками виробничої (переддипломної) практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік з практики здобувачам вищої освіти **денної** форми здобуття освіти

виставляється протягом перших двох теоретичних тижнів після її закінчення головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики здобувачем вищої освіти, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;

- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики;

- оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації здобувачем вищої освіти результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вченій раді факультету та Університету.

ДОДАТОК А

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЩОДЕННИК НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

_____ (назва практики)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (навчально-науковий інститут) _____
(назва факультету/ІНІ)

Освітньо-професійна програма _____
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність _____
(код та найменування спеціальності)

Рівень вищої освіти _____
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

_____ курс, _____ група, _____ форма навчання

20__ - 20__ навчальний рік

м. Полтава

ОБЛІК ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Дата	Зміст практики	Кількість годин практики		Кількість балів	Підпис керівника практики
		план	факт		

Висновок керівника(ів) навчальної практики від кафедри

Період практики з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р.

_____
_____
_____

Керівник навчальної практики від кафедри _____

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

ДОДАТОК Б

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Студент _____
(вид і назва практики)

Факультет _____
(прізвище, ім'я, по батькові)
(навчально-науковий інститут)

_____ (назва факультету/ІНІ)

Освітньо-професійна програма _____
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність _____
(код та найменування спеціальності)

Рівень вищої освіти _____
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

_____ курс, _____ група

Форма навчання _____
(денна/ заочна)

Керівник практики від кафедри _____
(назва кафедри)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника практики)

Керівник практики від підприємства (організації, установи, тощо)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Прибув на підприємство (в організацію, установу тощо)
« ____ » _____ 20__ року

Наказом (розпорядженням) по підприємству (організації, установі тощо) від
« ____ » _____ 20__ року №__ студент зарахований на посаду _____
(назва посади)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)

М.П.

Вибув з підприємства (організації, установи, тощо)
« ____ » _____ 20__ року

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)

М.П.

Висновок керівника практики від кафедри

Кількість балів _____
(цифрами)

Керівник практики від кафедри

_____
(підпис)

_____
(власне ім'я та прізвище)

Висновок комісії із захисту звітів з практики

Кількість балів _____
(цифрами)

Дата захисту звіту з практики « ____ » _____ 20__ року

Оцінка:

за 4-бальною шкалою _____
(словами)

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____
(цифрами і літерою)

Голова комісії із захисту звітів з практики

_____
(підпис)

_____
(власне ім'я та прізвище)

ДОДАТОК В

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Технологій тваринництва та продовольства

Кафедра Харчових технологій

ЗВІТ

з _____ практики
(виробничої, переддипломної)

_____ (назва практики)

студента освітньо-професійної програми Харчові технології
спеціальності 181 Харчові технології
_____ курсу _____ групи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

_____ форми навчання
(денної, заочної)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові студента)

База практики:

_____ (назва підприємства, установи, організації тощо)

_____ (район, область)

Керівник практики від бази практики:

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри:

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Захист звіту відбувся _____
(дата)

Оцінка: за 4-бальною шкалою _____

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____

Члени комісії: _____
(прізвища та ініціали)

Полтава 20__